

Skipulagsstofnun
Borgartúni 7b
105 Reykjavík

2501001 SÓÁ

Umsögn Skorradalshrepps

Vindorkugarður í landi Hæls og Steindórsstaða í Borgarbyggð, umhverfismat

Zephyr Iceland ehf. hefur sent Skipulagsstofnun matsáætlun um vindorkugarð í landi Hæls og Steindórsstaða í Borgarbyggð, skv. 21. gr. laga um umhverfismat framkvæmda og áætlana nr. 111/2021.

Skipulagsstofnun leitar umsagnar Skorradalshrepps, þann 20. desember 2024, um matsáætlunina skv. 21. gr. laga um umhverfismat framkvæmda og áætlana nr. 111/2021 og var fyrst gefin frestur til 27. janúar nk.en framlengdur til 3. febrúar.

Í umsögninni skal koma fram hvort sveitarfélagið hafi athugasemdir við það hvernig framkvæmdaraðili hyggst vinna að umhverfismati framkvæmdarinnar, út frá sínu starfssviði, svo sem um skilgreiningu valkosta, gagnaöflun, úrvinnslu gagna, umhverfismat og framsetningu umhverfismatsskýrslu. Einnig, ef á skortir, hvaða atriðum sveitarfélagið telur að gera þurfi frekari skil eða hafa þurfi sérstaklega í huga við umhverfismat framkvæmdarinnar. Leyfisveitendur skulu í umsögn sinni gera grein fyrir þeim leyfum sem eru á starfssviði þeirra og framkvæmdin er háð.

Zephyr Iceland áformar að reisa vindorkugarð í landi Hæls í Flókadal og þess hluta Steindórsstaða sem liggur í Flókadal í sveitarfélaginu Borgarbyggð (mynd 1.1). Uppsett heildarafl gæti orðið allt að 150 MW en miðað við það verður árleg raforkuframleiðsla vindorkugarðsins um og jafnvel yfir 600 GWst. Mögulega yrði garðurinn reistur í áföngum. Gert er ráð fyrir að fjöldi vindmylla verði um 20-30 og að afl hvernar vindmyllu verði 5-7 MW.

Ábendingar er varðar matsáætlun:

1) Í kafla 3.3 kemur fram að samhliða þessu verkefni vinnur Zephyr Iceland að athugunum á öðrum svæðum víðs vegar um landið. Þannig mun fást samanburður á einstökum virkjunarkostum. Sökum þess hve virkjun vindsins er skammt á veg komin á Íslandi mun þessi samanburður verða mikilvægur þáttur í að draga upp skýrari mynd af því hvar skynsamlegt og hagkvæmt er að virkja vind hér á landi. Samanburður á framkvæmdakostum snýr fyrst og fremst að uppröðun vindmylla á svæðinu, hæð þeirra og mögulega að því hve stórir og margir áfangarnir verða að teknu tilliti til mismunandi aflsetningar. Fjallað verður um valkosti í uppröðun vindmylla og mögulega áfangaskiptingu í umhverfismatsskýrslu út frá rannsóknnum á vindi og niðurstöðum á rannsóknnum þeirra umhverfisþátta sem fjallað er um í kafla 5. Við þessa skoðun verða settar fram upplýsingar um raunhæfa valkosti, sem framkvæmdaraðili hefur kannað að teknu tilliti til umhverfisáhrifa. Í umhverfismatsskýrslu verður aðalvalkostur borinn saman við núllkost, þ.e. að ekki verði af framkvæmdum um vindorkugarð.

Að mati sveitarfélagsins er það ekki í samræmi við lög um umhverfismat framkvæmda og áætlana nr. 111/2021 að bera einvörðungu fyrirhugaða framkvæmd við núllkost, en ekki aðra virkjunarkosti. Í lögnum stendur að matsáætlun skuli innihalda lýsingu og mat á raunhæfum valkostum sem framkvæmdaraðili hefur kannað og upplýsingar um helstu ástæður fyrir þeim valkosti sem var valinn, með tilliti til umhverfisáhrifa framkvæmdarinnar. Sveitarfélagið hafnar því alfarið að lagt verði fram mat á

umhverfisáhrifum sem ekki leggur fram raunhæfa valkosti. Slík framsetning er brot á lögum og beinir Skorradalshreppur því til Skipulagsstofnunar að gera skýra grein fyrir því í sínu álitum um matsáætlun.

- 2) Sveitarfélagið óskar eftir því að gerð verði grein fyrir umhverfisáhrifum örplasts og dreifingu þess miðað við ríkjandi vindátt af umræddum vindmyllugarði á lífríki, heilsu almennings, vatnafar og þá sérstaklega áhrif á vatnsból. Vegna mikillar landhæðar þar sem umrædd framkvæmd er fyrirhuguð er ekki útilokað að mengun geti gætt innan sveitarfélagamarka Skorradalshrepps. Spaðar veðrast hratt við að snúast á um 250 km hraða (vængendinn). Epoxy efni BISPHEENOL-A veðrast úr vængjunum. Það dreifist yfir vatnasvæði, votlendi og nærliggjandi vistkerfi. Efnið getur meðal annars valdið ófrjósemi hjá lífverum viðkomandi vistkerfa. Því ætti að banna alfarið uppbyggingu vindorkuvera nálægt vatnasvæðum þar sem neysluvatn almennings á uppruna sinn svo og við upptökusvæði laxveiðiáa eins og í þessu tilfelli Flókadalssár, Grímsár og Tunguár.
- 3) Sveitarfélagið óskar eftir því að gerð verði grein fyrir mögulegum umhverfisáhrifum af olíu og glussavökva sem fæða rafala vindmylla á jarðveg og grunnvatn. Einnig að umhverfisáhrif verði metin ef kviknar í vindmyllu og þá sérstaklega hvaða áhrif það geti haft á gróðurfar ef eldur berst í þurran gróður og jarðveg.
- 4) Sveitarfélagið óskar eftir að gerð verði grein fyrir því í umhverfismati hvaða breytingar þurfi að gera á þjóðvegum vegna fyrirhugaðrar framkvæmdar, þær kostnaðarmetnar og upplýst um hver muni bera þann kostnað. Einnig að það sé upplýst hvernig eigi að tengjast flutningskerfis Landsnets, það kostnaðarmetið og hver beri kostnað af því.
- 5) Varðandi sjónræn áhrif fyrirhugaðrar framkvæmdar s.s. áhrif á landslag, ásýnd og nær samfélag og byggð, miðað við þær forsendur að fyrirhugað framkvæmdasvæði standi í 170 - 400 metra hæð yfir sjávarmáli og að vindmyllurnar geti orðið allt að 250 metrar (m.v. spaða í hæstu stöðu), telur sveitarfélagið afar brýnt að þessum þáttum séu gerð góð skil við umhverfismatið. Mikilvægt er að lögð séu til grundvallar góð gögn sem auðveldi fólki að átta sig á umfangi framkvæmdarinnar út frá þessum sjónrænu þáttum, en ljóst er að sjónrænna áhrifa mun gæta langt út fyrir framkvæmdasvæðið. Varðandi samráð og samtál við almennung, staðkunnuga og hagsmunaaðila vegna áætlaðra myndatökustaða, leggur sveitarfélagið ríka áherslu á slíkt samráð og óskar eftir nánari upplýsingum um það, þegar það liggur fyrir. Ljóst er að fjölga þarf myndatökustöðum vegna sýnileikagreiningar, þar sem sýnileiki vindmyllanna er mjög mikill vegna hæðar þeirra og hversu hátt fyrirhugað framkvæmdasvæði liggur. Taka þarf mið af vindmyllu í 400 m h.y.s. og með spaða í hæstu stöðu og gera sýnileikagreiningu frá öllum jörðum, bæjarstæðum og núverandi og fyrirhuguðum frístundabyggðum þeirra sem liggja í suðurhlíðum dalsins og verða fyrir áhrifum af sýnileika, þ.e. mögulega Indriðastöðum, Litlu Drageyri, Stóru Drageyri, Vatnsenda, Bakkakoti. Enn fremur að gera grein fyrir því hvort að og þá hvernig framkvæmdin er sýnileg frá Hálssum, Grund, Vatnsenda, Hvammi, Dagverðarnesi, Stálpastöðum, Háafelli, Fitja, Sarps og Efstabæjar. Óskað er eftir að samhliða sýnileikagreiningu verði metið hver sjónræn áhrif munu hafa á markaðsvirði fasteigna innan sveitarfélagsins. Bent er enn fremur á í þessu samhengi að í gildi er: Verndarsvæði í byggð er varðar Framdal Skorradals <https://www.minjastofnun.is/media/skjol-i-grein/Framdalur-Skorradals.pdf>. Verndarsvæðið afmarkast af heimatúnum bæjanna Háafells, Fitja, Sarps, Efstabæjar, Bakkakots og Vatnshorns. Einnig nær verndin til gömlu þjóðleiðanna sem liggja um lönd fyrrgreindra bæja. Um er að ræða fornar þingleiðir, biskupa- og prestaleiðir m.a. tengdar Fitjakirkju og Þingvöllum, gamlar verleiðir milli landshluta og leiðir til aðdráttu sem lengst af lágu til Hvalfjarðar. Leiðirnar liggja um heiðar og hálsa og verða fyrir áhrifum af fyrirhugaðri framkvæmd. Þjóðleiðirnar eru mikið farnar af göngufólki og skipta máli í uppbyggingu ferðaþjónustu innan sveitarfélagsins.
- 6) Skorradalshreppur telur rétt að fasteignaeigendur í Skorradalnum séu skilgreindir sem hagsmunaaðilar, þó þeir séu ekki með lögheimili í sveitarfélaginu. Á þetta við um frístundahúsaeigendur og mögulega aðra fasteignaeigendur, stjórnir frístundahúsafélaganna og rekstraraðila og fyrirtæki þar sem áhrifa vindorkugarðsins mun gæta.

7) Skorradalshreppur bendir á að mikilvægt sé að gerð sé grein fyrir því í umhverfismati hvernig eigi að spennustýra raforkukerfi landsins með svo sveiflukenndri framleiðslu sem vindorkan er.

8) Skorradalshreppur bendir á stefnumörkun Aðalskipulags Borgarbyggðar 2010-2022 er varðar vindmyllur, en þar segir: „Smávindmyllur (með rafafl á bilinu 0 - 25 kW, með hámarks þvermál snúningsbrautar 13 m, með hámarks hæð 25 m frá sökklí til efsta odds vængja) eru heimilar á skilgreindum landbúnaðarsvæðum, enda sé svæðið ekki á náttúruminjaskrá eða falli undir ákvæði 37. gr. laga um náttúruvernd.“ Það er því ljóst að fyrirhuguð áform um uppbyggingu vindorkugarðs í landi Hæls og Steindórsstaða samræmist engan veginn stefnu Borgarbyggðar um uppbyggingu vindmylla er varðar stærð, umfang og fjölda mylla og andmælir umræddum áformum harðlega.

9) Í ljósi ofangreinds vill sveitarfélagið fara þess á leit við Skipulagsstofnun að heimila ekki auglýsingu umhverfismats sem ekki er í samræmi við stefnu stjórnvalda, Landsskipulagsstefnu og aðalskipulagsáætlanir sveitarfélaga. Að undanförnu hafa sveitarfélög, lögbundnir umsagnaraðilar og íbúar þurft að eyða sínum dýrmætu kröftum í að kynna sér ólíkar framkvæmdir sem jafnvel verða ekki að veruleika. Þetta er óhemju dýrt fyrir samfélagið svo ekki sé minnst á þann sundrung og skaða sem svona mál hafa á samfélagið okkar allt. Það er mat sveitarfélagsins að hér sé verið að lauma framkvæmdum inn bakdyramegin. Því þegar búið er að vinna umhverfismat og gera tilætlaðar rannsóknir munu framkvæmdaraðilar þrýsta á um að framkvæmdir verði teknar inn í skipulagsáætlanir sveitarfélaganna því búið sé að fjárfesta óheyrilega í umræddum verkefnum. Þetta eru ekki boðleg vinnubrögð og soun á almanna fé. Sveitarfélagið benda á, máli sínu til stuðnings, gildandi Landsskipulagsstefnu og þá sérstaklega markmið um samkeppnishæft atvinnulíf og er undir áherslupunkti C.3, en þar segir:

„Skipulag feli í sér stefnu um nýtingu vindorku í sátt við umhverfi og samfélag.

Framfylgd við skipulagsgerð:

1. *Skipulag og önnur áætlanagerð um landnotkun í dreifbýli skapi forsendur fyrir nýtingu vindorku eftir því sem aðstæður leyfa, í sátt við umhverfi og samfélag, þannig að staðinn verði vörður um sérstætt landslag og lífríki og tekið tillit til grenndarhagsmuna og annarrar landnotkunar. (Dreifbýli)*

2. *Við skipulagsgerð fyrir vindorkuver verði lögð áhersla á að þau byggist upp á afmörkuðum svæðum nærri tengivirkjum og flutningslínunum þar sem unnt verður að tryggja afhendingaröryggi og halda umhverfisáhrifum í lágmarki. (Dreifbýli)*

3. *Við staðarval og ákvörðun um útfærslu vindorkuvera varðandi fjölda, stærð og niðurröðun vindmylla verði leitast við að lágmarka áhrif á landslag. Tekið verði mið af einkennum landslags, svo sem ráðandi línun, landformun og hlutföllum í landslagi svæðis. (Dreifbýli)*

4. *Við staðarval vindorkukosta, skipulagsákvæðanir, umhverfismat og leyfisveitingar verði tekið mið af stefnu stjórnvalda um nýtingu vindorku og þeim viðmiðum sem sett verða um staðsetningu, fjölda og stærð vindorkuvera og um áhrif á umhverfi og samfélag, ekki síst landslag, nærsamfélag, mikilvæg fuglasvæði og farleiðir fugla. (Dreifbýli)*

5. *Nýting vistvænna orkuauðlinda á haf- og strandsvæðum verði í sátt við umhverfi og samfélag, þannig að staðinn verði vörður um sérkenni svæðis og tekið tillit til grenndarhagsmuna og annarrar nýtingar. (Haf og strandsvæði).“*

Sveitarfélagið vekur athygli á 4. lið þar sem bent er á að staðarval vindorkukosta, skipulagsákvæðanir, umhverfismat og leyfisveitingar eigi að taka mið af stefnu stjórnvalda um nýtingu vindorku, en upptalningin er í þeirri röð sem eðlilegt má telja að sé eðlileg málsmeðferð. Það er mikilvægt að Skipulagsstofnun fylgi stefnu stjórnvalda, Landsskipulagsstefnu, aðalskipulagsáætlunum sveitarfélaga og leiki sér ekki að samfélaginu að óþörfu. Kynning á matsáætlun og umhverfismat framkvæmdar á ekki erindi inn í skipulagsgátt, ef hún er ekki í samræmi við ofangreint. Þeir sem hafa kynnt sér þessi mál vita einnig að skort hefur á stefnu stjórnvalda um uppbyggingu vindorku, en það þýðir ekki að engin stefna sé stefna um uppbyggingu án takmarkana og ekki þurfi að taka tillit til Landsskipulagsstefnu né aðalskipulagsáætlana sveitarfélaga.

Hvanneyri, 3. febrúar 2025

Virðingarfyllst,

Sigrún Ósk Askelsdóttir
skipulagsfulltrúi